

ITXASTARRAK

Errian ez zan arrisku pregoi bearrik egon.

Aizeak leioak eta atek danba-danbaka erabilten asi orduko, berezko gogorapenez asi ziran etxetakoak, batez be andrak, txalupen egoeren kontua artzen.

Eta ez zan zail izan Simon falta zala konturatzea, nai ta berak senitarte andirik euki ez.

Ia oituraz erritarrak burura ekarten eben txalupa, ain zuzen, berea izaten zan.

Gaiñera etxerik geienetan ba ekien euren gizonak, nai ta itxasorako gertu, urtetan ez zirala ausartu, giro ustela igarri ebenean. Simonek ez eukan iñor, baiña Idurre alargunak Uxabi neskazarrari mutilla falta ebala esan orduko, laster asi zan kale zear aterik ate mutiltxu koitaduka illeta jotan, eta bereala jakin eben danak a beintzat urtena izango zala.

Erritarrak garratz eta zital asi ziran Simonen aurka:

-Alako baten danok ittoko gaitu buru gogor orrek!

-Geurea da errua, bein da betiko itxasora joatea galerazoten ez dautsagulako mutilzar zoro orreri!

-Zer uste dau buruarin orrek, ogetak urte daukazala itxasoagaz olgetan ibilteko?

-Oraindik bizarrik ez daukan ume koitaduak emoten dau min, ez berak, lapa zorri alu orrek.

Danak, danak, ondamendi baten gertaera lakoa igarten eben, aizeak kale artetan jasoten zitun samar eta zakarren zoroaldietan eta aizeak kale artetan ataraten eban soinu larria entzutean.

Iñok agindu barik, bizibideak erakutsitako oitura zarrari jarraituz, errian egozan txikotak, salbabidak eta kordak begiratzenasi ziran. Onelako egunetarako kai inguruan gordeta eukiten zituen batzuk. Besteak karkabetan. Eta eurei begiratu, azkatu, kotak eta biurriak kendu eta uraren eutsigarri lez egiten ziran arrinloltso naastuen gaiñeko tokirik egokienetan prest laga

zituen.

Alperrik zan batelen bat gertutea. Arriskua geitzea zan ori, bertakoak urteen urtetako bizimodutik ekien lez.

Andrak laster asi ziran gizonak ortarako aizatzen.

Eta eurak, nai ta mari-mutil batzuk gizonekaz ur ondora joan, geienak eleiz aurriari batzen asi ziran. Eta aldratxoa batu orduko, iñoiz lenago egin eben antzera, eleizan sartu, aldarako kandelak biztu, sepulturetako argizai-olak be ixotu, eta etenbako erregu eta arrenetan ekiten asi ziran.

Umeak be igarri eben zerbait.

Oiturazko zan olako gertaeretan ekien kantu biozkor eta errukitsu bat abestuten Ama Errukitsuaren eleizatxo aurreko atadian, edo aterpean, alkartutea. Oraingotan, gaiñera, danak ezagutu eta maite eben Txo zan arriskuan gertateko zorian egoan bat. Nai eta euretako batzuk baiño gazteago izan, pozi kalkartzen ziran, itxasoko kontu luze eta egunero barriztuten ziran jakingarri bakanak jakiten.

Origaitik kezka eta ittotasunez betetako ixillekoak euren artean erabili ondoren, gogoz ekin eutsen oiturazko erreguetan.

Txalupea, errirako sarreraren aora agertu eta urreratu eta sartzeko arriskuagaz ziurtatzea nai izan eban lenengo Simonek. Edo itxura ori erakutsi eban. Legorrekoen keixura eta joan-etorria bizia zan.

Simonek ba eukan gauzak nasai ikusteko narotasuna. Etaegoera aztertu eta Txori esaten asi zan:

-Bildur?

-Asko.

-Eukiteko da.

Eta une baten ixilikegon ziran. Eta Simoneri begiak laiñoz beteten igarri eutsazanTxok.

Andik gerotxoago, berak:

-Eztarriko miña daukat.

-Otzarena da.

-Miña baiño ittotasuna geiago.

-Orreri, zarrok, arrautzak eztarriko zulora igotea deitzen dautsegu.
Ikasiko dozu..

-Zer dala?

-Ikasiko dozu.

-Zeu be bildur zara?

-Bildurrak salbatuko gaitu.

-Ez zaitut ulertzen.

-Bildurra daukadalako nago emen, kaira sartzen asi barik.

-Gaua egin arte.

-Ez. Mare gorakoaren erdi ingururarte.

-Eta ekaitza gogortu eta baltzitzen ba da?

-Itxas andiko ekaitza arrua izaten da, baina ez gaiztua.-Zeu lez.

-Kontxo! Urteera ederra!

-Danak diño e arrua zareala eta ontxe be ziur nago orixe esaten
egongo dirala.

-Or konpon. Boga daigun kanpora.

Barrura sartu barik kanpora jo bear dogu.

-Kaiaren au-auan gagoz eta kanpora.

-Kanpora bai.

-Indar askorik ez daukat.

-Indarra atara egin bear izaten da ez dagon tokitik be, eta orretarako
aleginik ez ukatu.

-Jo! etenda garatuko gara.

-Aleginak eta gogoak indarra geitu egiten dabe. Kanpoan itxaso
bigunago egoten da, sarreran baiño, mare berakoan.

Arrantzale zarrak, leorretik, laster igarri eben Simonen naia.

Ikusi eben zentsuz jokatzeko asmoetan ebillala.

Jokabide egokia ori zala autortzen eben. Baiña askoren kezka eta itauna au izaten zan:

Ume troko a eta bera, gordin ustearren, gizon mardul eta gogortu zan a, zenbateraiño eldu eikezan euren indarrez, egoera orretan, itxas aurre aizetsuan txalupa zaindu eta eusten?

Beste batzuek alperriko jokabidea uste eben. Agoliña luza-tzeko jokabidea. Al izatearen neurria ainbestekoa ez zala jakin bear ebala. Eta itxas andian, tira-biraren bat egin ezkerro, euren laguntzarik emoteko aukerarik ez ebela eukiko.

Ba ziran uste ebenak, barran sartzen asi ezkerro, nai eta tira-bira egin ez, txalupa tatarrez eroatea ziurra zala eta gizonak euki eikeela leorretik jaurtitako soka eta salbabidei eusteko aukera.

Itxas kanpoan eutsi al izan ezkerro, ziurrago zan marea go-ratzen sarrera onuratsuago bat lortzea.

Baiña eutsi bear, eta ba egozan pentsaten asi ziranak, zetararo itxasoan zabaldu, aize boladetan idur azpi edo inguruen batera tatarrez eroan eta an ezelako laguntasunik ez artzeko ziurtasuna bete-betekoa zala.

Txalupan, Txok ez eban nai. Eusten alegindu zan. Baiña negarrari eutsi ezin aiñako samiña eldu jakon, eta karel gaiñean burua makurtuta eta negarrez asi zan, gero ta zaratatsuago.

Simoneri barruko miña eta malkoak ataraten eutsazan Txo-ren beraldiak.

Ixilik egon zan lenengotan.

Eta gero, samurki, esan eutsan:

-Txo! Itxasoan gizonak lez negar egin bear da.

-Zelan?

-Neuk lez

-Zegaitik zagoz ba, zeu be, negarrez?

-Begiak kresalak erreta daukadazalako.

-Bestetan be eukiten dozun.

-Sarri, beti gabiltzalako kresaletan.

- Ta negarrik ez dozu egin izan. Zegaitik gaur bai?
- Zeu be bildurrez ikusten zaitudalako.
- Niri emon errua eta zeu be kakalarritan egon.
- Ori ez. Ez pentsatu olakorik: Ba dakizu denpora gitxitan lotsabakotu.egin zareala?
- Gure amak olakoei kanpoeder deitzen dautse.
- Laga egiozu amari ta eutsi batelari.
- Ba dakit negarrez egongo dala.
- Emakumea da.
- Orrek ez dauka ze ikusirik. Gure aitak be negar egiteneban.
- Amorruz egingo eban, eziñez, itxastarrei sarri gertaten jakoen lez.
- Gu geuk al dogu, ala?
- Alegiñak neurtu nai dodaz Zure eta nire onez
- Salbatuko gara?
- Zer esan dozu?
- Zer esango dot ba! Salbatuko gara?
- Orain barrura sartzen astea, batelak tira bira egin eta igarian olatu artean ibilteko arriskuan giñake.
- Bai.
- Eta itto, ez?
- Mutil demoniena! Zegaitik ain ezkor?
- Nik ez dakit igari egiten.
- Eta zeiñek daki asko? Ez daigun pentsatu orrelako premiñetan.
- Gero ta indar gitxiago daukat erramuak erabilteko.
- Ez etsi.
- Gero ta lanbro geiago ikusten dot itxas gainean.
- Egualdiarena da.
- Gero ta eskumarago ikusten dot erria...

-Eta besterik zer?

Ain bildurri zina jakin ba neu...

Ba dakizu zer pentsaten nagon? Antxoa txikia lakoa zareala. Uraren puzpuloak be ikaratuta.

Entzun be ez zitui egin Txok Simonen berba oneik. Bat-batean kirioak menperatuta lez, indar andien batek jota lez, negarrez asi zan zarataka, txilioka, uluka.

Eta ama ama, amaxuka, deika, uluka, arrenka, intzirika, eta arrantzaka.

Simonek lenengotan, adoretunai izan eban, berera ekarri. Gero, berari be abotsa joan egin jakon, galdu.

Geiago estutzen eban egoera orrek. Geiago larritu. Azkenean, Txo besoetan artu, eta biak txalupatan tente jarri ziran, eta besarkadaka alkar estutzen egon.

Aize brastada batek eta olatu baten zapladak beia jo eragineutsen.

Mutillak, Txok bekokiagaz ikutu eutsan toletari, eta bere azal meia urratuta, odoletan asi zan.

Orrek geiago artegatu eban.

Simon konturatu zan an ez eukala gerorako lagunik. Mutilla, gero ta bildurriago, dardaraka egoala.

Orrek geiago artegatu eban.

Erabilteko indarrik ez eukan erramua, mutillari lepoan, kurutze bat lez, lotutea pentsatu eban.

Ez eban nai onek. Bateletik uretara jaurtitearren egingoebala pentsatu eban, eta sokak azkatu naian asi zan.

Gogor egin eutsan Simonek.

-Bizia luzatu egin bear da, al dan bestean luzatu, Txo.

-Baina au ariñago itto eragitearren da.

-Ez!. Batelak tira-bira egingo ba leu...

-Arriskuan gagoz!

-Ori gertatuko balitz, nik emon neiken laguntasunik andiena orixe litzake. Ur gainean, azalean ikusi, eta zure alboan jarraituz. Asko dira orrela salbatu izan diran itxastarrak.

-Ez daukat indarrik.

-Ez itto zeure bururik.

-Eta zu?

-Au baino txarragoetan salbatu nitzan.

-Noiz?

-Bai bi eta irutan be.

-Benetan?

-Bi eta irutan bakarrik? Bai geiagotan be! Eta ain zuzen be gaur galduko ete naz ba?

-Ni jota nago.

-Eutsi, eutsi mutil. Ez da ain errez ittoten.

-Neure Jesukristo jauna ez dakit ondo.

-Txo! Neuri fraile batek konfiantzan esandako gauza batesango dautzut: Mariñelik ez da inpernura joaten.

-Ondura bai!

Onelaxe iñarduen batelean. Batak adoretu nai ta bestea jau-sigeiago. Eta biak, indartu ordez, aulduten.

Eta ondo eutsita be, orduak bear zituen kairako sarrerean egoera zerbait egokitzen igarri orduko.

Leorretik konturatu ziran itxasoan zer gertaten zan.

Igarri eben batelean ez egoala indarrik, etsita egozala, aize boladen bultzadei eusten alegintzeko.

Batera mariñel zanak ba ekian mendebalak, igarri barik eroango ebala batela tatarrez, beste aldeko aitzetara.

Orrek artegatzen zitun barra ondoan, ondartzan eta arkaitz gaiñetan egozan gizonak.

-Zenbat eta geiago luzatu, ariñago galduko dira, edo urrerago

eukiko dabe arrisku ori!

-Euren buruan aurka dabiltz!

-Igarten da mutillak ezin dabela ezer egin!

-Ez bata ta ez beste ez dira gauza batelean jarraitzeko.

-Usterik gitxienean tirabira egingo dau ontziak eta biak itto!

Zar ori gogorra izan da, baiña...

Eztabaida guztiak ezkorrak ziran. Agertzen ziran eritzi guztiak, galtzekoak. Esperantzazko bat ez zan entzuten. Itotze aurreko esaera, gertaera, kezka eta estutasunak gaindutako egoera larria igarten zan.

Arrantzaleak eztarri bortitzak daukez. Itxasotako bizitzan garrastutako eztarriak.

Abotsak be beteak, luzeak, urrunera jaurtiten oituak. Orrelakoen artean, beti dira bata ta bestea baiño lodiagoak, eta Anderen abots zatatsua eta garratza entzun zan danen gain:

-Zeiñek etorri nai dau nigaz gure txalopan?

Ixilunea. Aizea entzun egiten zan, bai eta olatuak, mare berakuan, erabilten daben ondo jote eta ondar arrotzearen zarata be.

Barrero, lengo itzal eta garramaz beterik, Anderen abotsa:

-Ez dozue entzun?

Igarriarren, ulertzen gaitz zan barbaroa.

-Zeiñek nai dau nigaz etorri?

-Arrisku gogorra da!

-Sei batzen ba gara, ni bat.

-Eta ni!

-Besterik?

-Barrako urteera igaro ezkerro, gure txalupak ez dauka ekaitz onen atzerarik. Ainbestekoak sarri igaro izan doguz itxas zabalean.

-Ur gitxiegi dago urteteko.

-Txalupa azalean joateko aiña ba dagoala uste dot. Eta barrero

deika:

-Ia! Konturatu zaitez. Guk lagundu ezik, areik Idur azpira itxasoak eroan eta an galduko dira.

Beste sei lagunik ez?

-Ez da lagunak kontua. Barratik urteteko aiña urik ba dogun edo ez jakitea baiño.

Ziur zagoz zure txalopak ondorik ez dabela joko, eta orrela, ondarra jota ez dala geratuko?

-Ori neuk ziurtaten dot.

-Zurea joan al ba da, guria azalago da ta errezago joango da. Gure txalopa be gertu leike.

-Ori! Bakarra barik bi bearko dira an!

-Gertu nagola esan dot.

Ori entzun eta gizonak asi ziran:

-Neu nator bat.

-Eta ni!

-Ni be gertu nago!

Beste batzuk ez eben berbarik egin, baiña txalopak lotuta egozan tokira urreratzen asi ziran, Gazteak ziran geienak, baiña gizon mardulak be ez eben atzerarik egin.

Zortzi ez- amasei be batu ziran..

Laster zituen erramuak txalupetan. Andrak be lagundu eutsen orretan, nasako gertakizun ori egiten.

Eta ibaiko uren sakon une eta ezagutzen zituen tarte egokietatik zear, arriskua gainduteko be lenengo bat eta atzerago bestea, txalupa bi erramuen indarrez erabilten ikusi ziran.

Legorrean malko eta txaloak, kezka eta larritasunak, entzun eta oartu baiño, igarri geiago egiten ziran.

Andre talde bat egoan artetik deadar zoli eta larri bat entzun zan: Uxabio! Datorrena umezurtz lagateko biderik ez egin gero!

Bigarren txalopak, itxasora joaten zan guztietan, ur txakurra erabilten eban barruan. Ia txaluparik geienak eroaten eben. Txakur uletsuak ziran, ur txakurrak, itxasoan milla laguntza emoten ekienak, bai eteten ziran kordelak billatzeko, bai arrain bizien bat mantsotuteko. Eta gizonen bat uretara jausten zanean, beraganaiño txaluparik jaurti nai eutsen soka zatia edo eutsigarrien bat eroateko.

Oraingotan txakurra ez egoan batel ondoan, sarri oi izaten eben lez, eta bera barik asi ziran urteten. Baiña konturatu zanerako leorretik jarraitzen eutsall batelari, zaunkadaka, bera aTlegoala jakiN eragiteko.

Eta alaxe, atzekuak ikusi ta deitu orduko, uretara sartu tatxalopara urreratu zan, buztanari eragiñez bere poza agertzen. Lenengo txalupa ondo urten zan barratik. Eroso artu eban olatuei gora bera eta astiñaldia. Eta arin zabaldu.

Bigarrena okertu egin zan eta beia jo, ondar gaiñean sartu. Ondamendi askoren asiera izaten zan ondoa jo eta olatuen jostallu ibai erdian geratzea. Zuzenketa arin eta egoki bat egin ezik, arrisku itzalean geratzen ziran ontzi eta gizonak.

Patroiak, atzekuak, len be iñoiz orretan jausia zalako, laster igarri eban atze alde zala ondarra jo ebana eta gizonen aurrera joan eragiñaz, pixua aurrera zuzenduz, olatu baten joaldian, naita olatu parrastada kia txalopea urez aurretik atzeraiño busti, atzea aldean lagatea lortu eban eta ubidean sartu. Gizonak artu eben ilasaitasuna! Txakurra bera busti-busti eginda geratu zaneta patroien ondora joan eta urak astintzen asi zanean, arek esan eutsan: Bildurra zuk be, Lasun?

Leorrekuak be une larri eta urduri bat igaro eben, ia barrukoak baiño larriago, txalupea an geratzen ba zan, uste baiño oker andi goa gertatu eikealako. Origaitik, barra inguruko ondardi eta aitzarte guztien barri zeatz ekien patroien zar batzuk egin zituen deadarrak, oarrak, biotz larrien orruak irudien, aolkuak emoteko izanarren, kezkaen naigabe eta ittotasunez ezin ogutzitako deadarrak ziralako, miñak lotu eta zartatutako eztarrien ots bortitzak ziralako.

Alako baten itxasoan zabaldu ziran txalupa biak eta zuzen eioazen Simonen batelaren ingurura.

Ez ziran belak zabaltzen ausartu, aizeak okerretara ez

erabilteagaitik, eta batez be Simonen txalupara zuzenago eldutearren.

Barra ondoko ondardietan ibili ziran andra eta gizonak, bakoitzak errezen eukan bidetik Artagane edo Arrigorriko mendi egaletara joan ziran, andik obeto edo beintzat argiago ikuste-ko itxasoan geraaten zana.

Simon zarraren batelean, Txo, negar egiteko indar barik, zotinka ebillan, zutik egon eziñik, otzak kikilduta, eta tartetan txipli-txaplaka ebiltzan olatuak, aizeak jaikitean zabaltzen eben urez bustita.

Simon zearo mendetuta, txarrean pentsaten asia zan.

-Ez neban pentsaten au gertatuko zanik.

Entzuten, Txo?

Txok ez eukan adorerik begiak Simoneri begira zaintzekobe.

Eta Simonek jarraitu:

-Egunen baten gure kaietako barren aoa zabaldu eta sakonduko dabe. Urei tokia egingo dautse eta inguru aretako arriskuak kendu. Baiña nik, geroari barik, gaurkoa begiratu bear neban.

Txo! Kontuan euki. Txarto urteten ba dausku be, barratik kanpora urtenaz erabili nai izan dogun jokabidea, beti artu ta eutsi bearrekoa dala. Jokabiderik ziurrena da.

Baiña... zumutil bigun zara eta ni, ointxe konturatu naz, agure lotu. Uste baiño lotuago. Ziur egon, itxasoak ez gaitu gaindu; gure urteak, zu beregi ta ni goregi, izan dira saldu gaituenak.

Gogorra da, baiña ez daukat ittotearen bildurrik. Sekula ez dot orren bildurrik euki. Baiña bai igarri izan dot iñoiz nigan, eta orain be bai, ittotearen lotsa.

Danak esango dabe arroegi izan nazalako galdu gareala. Orixe pentsatuko dabe. Alaz eta, ni ez naz arro, Txo!

Nirea bizioa da, gaixoa lakoxea. Itxaskeria esango neuke nik. Beti itxasoan egon naia. Baiña, naizena danentzat daukat eta dakidana erakusteko gertu, zugaz ibili izan naizen lez.

Entzuten Txo!

Txo! Biziari laga sekula be ez gero, eutsi baiño eutsi! Espanak

baltzituta eukazan Txok, otzaren otzez eta ezin eban barbarik egin. Gizonei lako malko lodiak urteten eutsen. Al eban bestean igortziten eban Simonek Txo.

-Ez bildurtu! Adoretu zaitez!

Ezin geinke gure indarrez ezer egin, baiña biotzak esaten eustan, nigaitik ez ba zan be zugaitik, erritarrek urtengo ebelagure laguntzan, eta begira... or datoz txalopa bi.

Gu mendebalak aitzetara eroan orduko, eurak gugana elduko dira, lortuko dabe urreratzea, bizkor datoz-eta.

Eutsi mutil! Eutsi!

-Ezin... ezin... Erramua azkatu eidazu esku-artetik, etzan na-din. Odol usaiña lakoxea daukat aoan.

-Ez, Txo! Aitzetara urreratuagaz, olatu andigoan sartzen gara. Eutsi, eutsi al dan bestean.

Esan orduko, olatu batek zotin eragin eutsan batelari. Eta erramuaren aldetik artu eban alborakadak, Txo itxasora jaurtieban.

Larritu zan Simon.

Bere erramua zuzendu eutsan mutillari, al eban aiña eusteko deika. Eta alaxe batel ondotik urrunduten ez eutsan laga nai.

Berak be ez eukan indarrik mutilla uretatik batelera igoteko.

Urreratzen ikusten zituen txalopei deika eta agirika asi zan. Baiña abotsa itto egiten jakon eztarrian.

Eta beste ezer egin eziñik, karel egaletik mutillari ezin eutsita, erreguka, arrenka asi zan.

Negarren negarrez, begiak lausotuta, puztuta, ikusi be ez eban egiten, eskuagaz oratuta eukan mutillik.

Irakurlea: Ana Aranguren , Antzuolakoa

